

СЕКЦІЯ XXVII. КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО

РОЗМОВНІ ЖАНРИ В УМОВАХ ГУМОРИСТИЧНОГО ШОУ НА УКРАЇНСЬКІЙ ЕСТРАДІ

Крипчук Микола Володимирович

ORCID ID: 0000-0002-1255-7135

кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри
режисури та акторської майстерності

Київський національний університет культури і мистецтв, Україна

Естрадні форми розважальних програм, що є актуальними на сучасному телебаченні, в основному містять театралізовані елементи, оскільки саме театралізацією забезпечується більший розважально-ідеологічний зміст. «Хто зверху?» – телевізійна гра української адаптації формату «Battle of the Sexes» зарубіжної компанії Talpa. Авторами ідеї форма програма визначається як гру-суперечку. Це є театралізована сюжетно-оформлена гра з певною специфікою. За словами Н. Донченко: «театралізованою сюжетно-оформленою грою є самобутня оповідь мовою аукціонів, вікторин, естафет, художніх та інтелектуальних конкурсів, танців, жартів та пісень. Завдяки вміль режисерсько-драматургічній організації ця оповідь перетворюється на цільне масове видовище, що розігрують усі присутні» [1, с. 57].

Сценічна робота на сцені відзначена потужною спадщиною у створенні різних форм комедії. Переферія театру є підґрунтом сучасних гумористичних шоу, пропонуючи такі жанри як бурлеск, балаган, сатира, пародія, фарс тощо. Театр мініатюр, що з'явився на початку XX століття, ввібрав творчість кабаре, яке можемо назвати давніми предками сучасних гумористичних шоу. Іронія, сатира, гротеск та гумор є елементами гумористичних шоу-програм на сучасній телевізійній естраді.

Завданням постановки гумористичного шоу на українській сцені є висвітлення сучасних процесів та явищ суспільного життя та пошук шляхів вирішення базових проблем, які викликають спільний гнів серед більшості громадян. Тому сучасна сатирична комедія є найбільш популярним жанром, оскільки його особливістю є критика соціальних проблем, що загрожують суспільству. Суть цього жанру полягає в перебільшенні негативних характеристик особистості.

Гумористичне шоу як сценічна робота, як форма комедії на сцені, за структурою є цілісним драматичним твором, який створюється сценаристом з самостійних творів малих форм: мініатюр, етюдів, монологів, памфлетів, фейлетонів. В подальшому, концептуальне оформлення цього формату втілює режисер.

Комедійний номер на сцені – сценічна композиція, яка має драматургічну структуру (композицію). Він може бути будь-якого жанру. Основою задуму та втілення є засоби ідейно-емоційної виразності інших видів мистецтв (музика, хореографія, пантоміма, цирк, кіно тощо), які безумовно підпорядковані загальній концепції цієї форми. Комедійний номер на сцені передбачає не лише єдиний номер, а й акторський ансамбль.

Гумористичний ефект сміху в комедійних шоу досягається, насамперед, деформацією явищ, модифікацією подій, перебільшенням, пародіюванням. Темпоритм дії в таких формах постійно змінюється і не нагадує природний стан події. Ефективність гумористичного сміхотворчого ефекту передбачає: несподівані порівняння, появу контрастів, спорідненість природного з абсурдом, поєднання абсолютно різних явищ, використання анахронізмів у сучасному контексті, безглуздість, непристосованість, метаморфічну буквализацію.

Тут варто відзначити, що творці сучасних гумористичних шоу-програм на українській естраді використовують у своїх постановках велику кількість режисерських рішень, без урахування їх певної структури. Та ці новаторські рішення сценічної роботи порушують закони ідейно-емоційної цілісності видовища, що веде до недосконалості їхніх художніх творів. Аби уникнути негативних наслідків невдалого використання творчого потенціалу, до професійної категорії компетенцій режисера повинні належати: адекватне психологічне сприйняття проблеми сценічного твору; визначення актуальності багатьох подій дійсності та текстового висвітлення їх сценарно-режисерської концепції майбутнього сценічного твору; моделювання процесу взаємодії акторів у запропонованих обставинах; реконструкція сюжетної лінії загальної теми чи конкретного епізоду шоу; моделювання комунікативно-просторової ситуації; створення образів засобами художньої виразності; пошук аналогій; просторова візуалізація; побудова асоціативних рядів у створених обставинах; інтерпретація та саморегуляція.

Художня культура режисера має бути неповторною, індивідуальною, вільною від повсякденної традиційної людської поведінки. Його завдання – відобразити цілісний образ, використовуючи музику, танець, акробатику, того, що можуть запропонувати йому інші види мистецтва.

Комедійний жанр має конкретні закони для створення комедійного ефекту, який полягає в різкій зміні мікропластики з великим елементом гіперболи, витівкою. Театр, естрада, шоу завжди є умовними. У цих видах видовищного мистецтва можна спілкуватися і в прозі, і в поезії, співати і танцювати, а також грати в пантоміму. Найголовніше – так чи інакше внести інформацію про автора в творчість артиста. Це проблеми жанру та умов гри.

На жаль, новатори-творці сучасних гумористичних шоу-програм на сцені не мають відповідну спеціальну освіту і їх кваліфікаційний рівень занадто низький. Якщо концепція цілісного гумористичного дійства ще здатна створити режисера-любителя, то щодо кількості комедійного жанру є проблема в режисерському задумі та втіленні. Така ж проблема виникає й у артиста, і тут виконавець розраховує на свій природний талант, бо не має професійних навичок та здібностей.

Ці зауваження не повною мірою стосуються гумористичної програми «Дизель Шоу», що транслюється останніми роками на екранах країни. Творчий колектив «Дизель Шоу» має ряд самостійних гумористичних вистав, виступи яких циклічні у форматі телевізійної естради. Це скетч «Три», дизель-комедії «Папанки», «Дизель-шоу-дайджест». А також команда здійснює гастрольні заходи по містах України з основною гумористичною програмою «Дизель Шоу».

Концепція режисерської експлікації гумористичних програм «Дизель-шоу» базується на єдиному сценарії, який передбачає відповідну кількість самостійних епізодів, підпорядкованих загальному ідейно-тематичному плану дії та єдиного режисерського сценарію. Щодо компонента побудови сюжету – він складається із соціально-побутових тем, що мають успіх у глядача.

Тут доречно проаналізувати гостро-сатиричні комічні шоу студії «Квартал 95»,

які входять до числа старожилів української естради. Обов'язковою атрибутикою цієї програми є постійні розділи: «Привітання», «Відкриття», «Новини», мініатюри, скетчі, пародії, музичні номери, виступи відомих артистів театру та естради. Головною фішкою цього шоу є маски вітчизняних політиків. Варто зазначити, що концепція пародії за авторським задумом не передбачає гриму чи масок. Імена реальних людей, що відтворюються в саркастичній пародії, не приховані, тобто автори використовують вид розмовного жанру фейлетон та поєднують його з пародією та мовною характерністю.

Необхідно ще раз підкреслити, що головною метою артиста-виконавця гумористичних шоу завжди має бути віра в основний принцип сценічного мистецтва – свободу втілення художнього образу та всебічну підпорядкованість йому.

«Актуальність та злободенність апріорі є одними з головних характеристик естрадного мистецтва. Аналіз розвитку розмовних жанрів естради на сучасному етапі засвідчує інтегрування нових форм і трансформацію традиційних відповідно до естетичних та соціальних умов початку XXI ст. при збереженні специфіки номеру та закономірності побудови його структури. Інноваційні принципи і методи в творчості артистів розмовних жанрів естради початку XXI ст. є адекватною формою самовираження творчої особистості відповідно до вимог культурно-історичного та соціомистецького контексту» [2, с. 145].

Естрада – це динамічне явище, що яскраво відбивається на національних телефестивалях та, ще частіше, розважальних телепрограмах. Хоча історичний шлях розвитку досить короткий, вона формується під впливом світового культурного простору як унікальне мистецьке явище зі стильовими, естетичними та поетичними характеристиками. Синтезуючи класичну та телевізійну естраду, ми спостерігаємо не лише виникнення нових жанрів, а й без сумніву еволюцію слова в бік простоти, злободенності, інколи нехтуючи певними правилами етики та моралі. Внаслідок потужних трансформаційних процесів, тенденцій розвитку телевізійної розмовної естради, дослідження не може дати вичерпну відповідь на всі питання. На думку автора, публікація тільки накреслює стратегічні наукові питання, які стануть в подальшому предметом культурологічного та мистецтвознавчого аналізу розмовних жанрів телевізійної естради.

Список використаних джерел:

1. Донченко Н. П. Сучасні гумористичні шоу-програми на естраді України: концепція задуму та дійові ознаки. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Київ, 2018. Вип. 39. С. 30-35.
2. Ільницька О. А., Ільницький В. А. Новаторство розмовних жанрів у контексті трансформаційних процесів естрадного мистецтва початку XXI ст. Сценічне мистецтво: творчі надбання та інноваційні процеси: матеріали II Всеукр. наук. конф. Київ, 23 квіт. 2020 р. Київ, 2020. С. 142-146.